

Palliatsioon ja pediaatria

M.-A.Riikjärv
SA Tallinna Lastehaigla

05.10.2010

Palliativus (lad)

palliativne -
kergendav, hõlbustav

Laste surmad Eestis, 2009

<1 aasta	57	65.5%
1 - 4a.	13	15%
5 - 9a.	10	11.5%
10- 14a.	7	8%
	87	

SA Tallinna LH

34
2
5
2
43

Põhjused

Perinataalperioodi haigused	30	25
Väärarengud	10	5
Kasvajad	6	2
A/v	3	2
NS	4	1
Vereringesüsteemi haigused	4	2
Vigastused, õnnetused	12	3

Krooniliste haigustega lapsi

14 - 18%

Palliatiivse ravi terminoloogias

- * Süмптоomide juhtimine (käitlemine, ohjamine)
- * Respite care
- * Laste hosiits
- * Kodune Hospiits
- * Elu lõpp (end of life)
- * Elulõpu hooldus (end of life care)
- * Elulõpu hooldusteenused (end of life care srevices)
- * Toetav ravi (supportive care)
- * Suri ja hooldus (care of the dying)

Palliatsioon - ravi ja hooldus elu ohustavas seisundis
(life threatening, life shortening, life limiting.
terminal)

Palliatiivne ravi lastel (WHO, 1998)

- * aktiivne ja terviklik hooldus lapsele, toetus perekonnale
- * algab elu ohustava või elu kahjustava haiguse diagnoosimisel ja jätkub sõltumata sellest, kuidas toimub ja lõpeb haiguse otsene ravi
- * kõrvaldab füüsilise, psühholoogilise ja sotsiaalse distressi
- * vajab multidistsiplinaarset meeskonda
- * võib läbi viia haiglates, tervisekeskustes ja lapse kodus

Eesmärk

- * vaevuste, kannatuste vähendamine,
- * võimalikult parema elukvaliteedi tagamine patsiendile ja tema perekonnale sõltumata haiguse staadiumist või muu ravi vajadusest

Lisada elu aastatele, mitte vaid aastaid elule (AAP Policy Statement, 2000)

Elu ohustava või terminaalse seisundi hoolde printsiibid

- * õiglus, respekt perekonna ja tema väärtuste suhtes
- * integreeritus - kuratiivne, elu pikendav ja palliatiivne ravi
- * hooldajate (pereliikmete) toetamine

Seisundid, mis vajavad palliatiivset ravi (ACT, UK, 2003)

1. Kuratiivne ravi on võimalik, kuid ei õnnestu (vähk, irreversiibel organi funktsiooni häire - neerud, maks, süda)
2. Varane surm on vältimatu, kuid perioodiline intensiivravi võib pikendada elu ja tagada küllaldase aktiivsuse (CF, Duchenne lihasdüstroofia)
3. Progresseeruvad haigused, kuratiivne ravi puudub, palliatiivne ravi võimaldab elu aastateks (mukopolüsahharidoosid jt.)
4. Irreversiiblid, kuid mitteprogresseeruvad seisundid, mis põhjustavad vigasuse ja komplikatsioonide tekke ning tõenäose enneaegse surma (PCI, ajukahjustuse järgne vigasus)

Lapseea iseärasused ja palliatiivne ravi

1. Lastel on spetsiifilised elu limiteerivad haigused ja surmapõhjused
2. Lapse haiguse ajaskaala on erineva pikkusega
3. Elu limiteerivad haigused võivad esineda pere mitmel lapsel
4. Lapse haigus mõjutab kogu perekonna elu - teiste laste ning vanemate suhteid
5. Ka haige laps areneb ja muutub, seega muutuvad lapse vajadused palliatiivse ravi korraldamisel
6. Laste kasvades (nooruk-varane täiskasvanu) peab perekeskne hooldus muutuma persoonikeskseks
7. Võimaldada mängu ja haridust
8. Võimaldada pereliikmetele hingetõmbeaeg (respice care)

Palliatiivse ravi korraldamine

- * Otsus palliatiivse ravi läbiviimiseks - ravi eesmärgi muutumine

- * Otsuses osalevad
 - ravimeeskonna liikmed - arst, õde, psühholoog, psühhiaater, füsioterapeut, õpetaja, sotsiaaltöötaja, haiglavaimulik
 - pereliikmed

- * Ravi läbiviijate omadused
 - hellus, empaataivõime, avatus, suhtlemis- ja kommunikatsioonioskus (anne, vilumus)

Palliativse ravi korraldamine

- * Akuutravi haigla
- * Spetsialiseeritud palliativse ravi osakond
 - Hospiits - asutused (UK - 33 osakonda, 255 voodit lastele)
 - Respite care – Tsehhi
- * Hospiits - teenus
 - päevaravi, kodune hospiits, telefoniteenus, hingetõmbe teenus, terminaalhooldus
- * Kodu

- * Palliativse ravi meeskonnad

Eeldused laste palliatiivravi korraldamiseks (Soome)

- * Terminaalihooldon tavoitteet ja toteutus, 1985 (M. Siimes)
- * Haiglapersonali koduvisiidid alates 1986. a
- * Dissertatsioon 2000.a. - End-of life care of children with cancer. (K. Sirkia)
- * Palliatiivine hoito. Suomen Palliatiivisen Hoidon Yhdistys ry ja Suomen Palliatiivisen Lääketieteen Yhdistys ry, 2008

WHO: Cancer pain relief and palliative care in children.
Geneva 1998

ASCO: Cancer care during the last phase of life 1998

Guidelines for assistance to terminally ill children with cancer. A report of the SIOP Working Committee on psychosocial issues in pediatric oncology. 1999

Laste surmad Eestis, 2009

<1 aasta	57	65.5%
1 - 4a.	13	15%
5 - 9a.	10	11.5%
10- 14a.	7	8%
	87	

SA Tallinna LH, 2009

34
2
5
2
43

Põhjused

Perinataalperioodi haigused
Väärarengud
Kasvajad
A/v
NS
Vereringesüsteemi haigused
Vigastused, õnnetused

Eesti

30
10
6
3
4
4
12

SA TLH

25
5
2
2
1
2
3

Krooniliste haigustega lapsi

14 - 18%

Palliatiivne ravi lastele Eestis

1. Akuutravi haigla
2. Maakonna keskhaigla lasteosakond
3. Perearst ja õde
4. Rehabilitatsiooniteenus

Probleemid

1. Põhi- ja jätkukoolitus
2. Toetus vanematele kodutingimustes
3. Pikaajaliste ja kallite teenuste eest tasumine
4. Krooniliste haigustega laste jätkuravi täiskasvanu ikka jõudmisel